

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning och till vissa lagar som har samband med den (RP 103/2025 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja Penttilä, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Anssi Pirttijärvi, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Hanna Salokaarto, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Katri Kuukka, Utbildningsstyrelsen
- specialsakkunnig Mari Sjöström, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Päivi Lyhykäinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ledande expert Annakaisa Tikkinen, Bildningsbranschen rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- barnombudsmannens byrå
- Nationella centret för utbildningsutvärdering
- Helsingfors stad
- Eiran aikuislukio (Touko Voutilaisen koulusäätiö sr)
- Erilaisten oppijoiden liitto ry
- Harjoittelukoulujen rehtorit, Harre ry
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Mannerheims Barnskyddsförbund rf
- Ungdomsforskningssällskapet rf
- Finlands rektorer rf
- Finlands Föräldraförbund rf.

Betänkande KuUB 10/2025 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i lagen om grundläggande utbildning, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om statsandel för kommunal basservice.

Lagen om grundläggande utbildning föreslås bli kompletterad med bestämmelser om tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen.

Bestämmelser om finansiering av den nya verksamheten fogas till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och att ett tekniskt omnämmande av den nya finansieringen fogas till lagen om statsandel för kommunal basservice. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreslås en ändring av ikraftträdandebestämmelsen.

I propositionen föreslås dessutom att maximibeloppet för de avgifter som tas ut för morgon- och eftermiddagsverksamhet höjs, i syfte att kompensera kommunerna för nedskärningen i den statliga finansieringen som görs i statsandelen för morgon- och eftermiddagsverksamhet, och avgifterna binds till index.

Propositionen genomför föresatsen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, enligt vilken det görs möjligt att förlänga den förberedande undervisningen till två år i situationer där det bedöms vara nödvändigt för att säkerställa tillräckliga språkliga färdigheter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2026. Ändringen av maximiavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet avses emellertid träda i kraft redan den 1 januari 2026 och indexjusteringen av avgifterna först den 1 augusti 2027.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslår regeringen bestämmelser om tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen samt om höjning och indexbinding av maximiavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet. Kulturutskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen

I propositionen föreslås bestämmelser om tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen som kommunen kan ordna efter den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen. Förslaget bygger på föresatsen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, enligt vilken det görs möjligt att förlänga den förberedande undervisningen till två år i situationer där det bedöms vara nödvändigt för att säker-

Betänkande KuUB 10/2025 rd

ställa tillräckliga språkliga färdigheter, och att det reserveras tillräckliga finansiella resurser för ändamålet.

Enligt förslaget till ändring av lagen om grundläggande utbildning ordnas förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och tilläggsundervisning i förberedande undervisning för elever som har utländsk bakgrund och som är födda någon annanstans än i Finland. Syftet med tilläggsundervisningen för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen är att stärka de färdigheter i finska eller svenska som eleven behöver och på så sätt bidra till att främja elevernas balanserade utveckling och integration i det finländska samhället.

I den gällande lagen om grundläggande utbildning benämns den förberedande undervisningen ”förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen”. Med invandrare avses i princip personer som har flyttat till landet. Den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen kan således redan med stöd av den gällande lagstiftningen anses gälla barn som flyttat till Finland. Men enligt propositionen var cirka 10 procent av eleverna i förberedande undervisning 2023 födda i Finland. I sakkunnigyttrandena har det framförts motsatta åsikter om förslaget att den förberedande undervisningen och tilläggsundervisningen i den förberedande undervisningen i fortsättningen ska ordnas endast för elever som har utländsk bakgrund och som är födda utomlands.

De särskilda arrangemangen, såsom förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och tilläggsundervisning inom den förberedande undervisningen, och därmed också de betydande satsningar som utbildningsanordnarna får bör enligt utskottet lämpligen riktas till de elever som behöver mest stöd. Enligt uppgift finns det behov av stöd för språk och inlärningsfärdigheter särskilt bland de elever som kommer till Finland i slutet av lågstadiet eller i högstadiet.

När det gäller elever födda i Finland kommer tyngdpunkten i fortsättningen att ligga på lösningar där barn och unga med invandrarbakgrund deltar i samma undervisning som andra elever. Barn med invandrarbakgrund födda i Finland kan delta i småbarnspedagogisk verksamhet och förskola och därigenom utveckla språkkunskaperna innan den grundläggande utbildningen inleds. En elev som i den grundläggande utbildningen har svårigheter att delta i undervisningen eller klara av sina studier har i enlighet med lagen om grundläggande utbildning rätt att som stöd för inläring och skolgång få gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder. Språkinläringen stöds med hjälp av stödundervisning i undervisningsspråket. Stödundervisningen hör till de gruppsspecifika stödformerna.

Ungefär två av tre av de i Finland födda elever som i nuläget genomgått förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen har fått sin förberedande undervisning vid sex års ålder, då merparten av eleverna i samma ålder får förskoleundervisning. Det är mer ändamålsenligt att barn med invandrarbakgrund födda i Finland deltar i förskolan tillsammans med elever som talar finska eller svenska som modersmål, eftersom kontakterna med dem som talar någondera språket som modersmål främjar språkinläringen. Förskoleanordnaren ska erbjuda stödundervisning i undervisningsspråket för de elever som behöver det.

Kulturutskottet tillstyrker följaktligen lagförslaget i propositionen. Utskottet förespråkar alltså inte att målgruppen för förberedande undervisning och tilläggsundervisning som ordnas för in-

Betänkande KuUB 10/2025 rd

vandrare före den grundläggande utbildningen breddas så att den också omfattar i Finland födda elever med invandrabakgrund.

I yttrandena föreslås också en möjlighet att utifrån utbildningsanordnarens prövning i särskilda situationer göra undantag från avgränsningen av målgruppen för antagning till den grundläggande utbildningen på så sätt att också i Finland födda elever med invandrabakgrund kan hänvisas till förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och tilläggsundervisning för förberedande undervisning. Utskottet anser dock att kriterierna för antagning till förberedande undervisning behöver förtydligas i enlighet med propositionen och understöder därför inte förslaget att införa bestämmelser som bygger på prövning i enskilda fall. Undantagsbestämmelser lämpar sig inte här eftersom bestämmelserna kan komma att särbehandla elever som befinner sig i samma situation.

Avgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet

I propositionen föreslås det att maximibeloppet för de avgifter som tas ut för morgon- och eftermiddagsverksamhet höjs, vilket kompenserar kommunerna för den nedskärning i den statliga finansieringen som görs i statsandelen för morgon- och eftermiddagsverksamhet. Dessutom föreslås det att avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet kopplas till prisindexet för kommunal basservice. Kulturutskottet tillstyrker de föreslagna ändringarna.

En rad sakkunniga har uttryckt sin oro över konsekvenserna av höjningen av avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet. I ett sakkunnigyttande har det ansetts viktigt att säkerställa att höjningen av avgifterna inte minskar deltagandet i verksamheten i fråga om barn som inte har andra möjligheter till fritidsaktiviteter.

Kulturutskottet konstaterar att det är en frivillig uppgift för kommunen att ordna morgon- och eftermiddagsverksamhet och att maximibeloppen för de avgifter som tas ut för morgon- och eftermiddagsverksamhet inte har höjts efter 2016. Enligt 48 f § 4 mom. i den gällande lagen om grundläggande utbildning ska kommunen efterskänka eller nedsätta avgiften, om det finns skäl till det med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. Syftet med bestämmelsen är att se till att avgiften inte blir ett hinder för familjer med låga inkomster att barnet deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet. Det är enligt utskottet ytterst viktigt att kommunerna aktivt går ut med information om möjligheten att ansöka om nedsättning eller efterskänkning av avgiften för morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet är för närvarande inte bundna till index, till skillnad från till exempel maximiavgifterna för småbarnspedagogik. Maximiavgifterna släpar betydligt efter den allmänna prisutvecklingen, så det kan anses motiverat att höja dem och koppla dem till index. Syftet är att bevara kvaliteten på och omfattningen av kommunernas morgon- och eftermiddagsverksamhet när kostnaderna ökar. För att minimera det administrativa arbetet föreslås det att indexjusteringarna görs i samma takt som indexjusteringarna av klientavgifterna inom småbarnspedagogiken.

Betänkande KuUB 10/2025 rd

Övrigt

Kulturutskottet föreslår ändringar av teknisk natur i lagförslag 3 och 4 på det sätt som anges i detaljmotiveringen.

Undervisnings- och kulturministeriet har i sitt svar påpekat att i motiveringstexten till den svenskspråkiga propositionen används termen ”tilläggsundervisning” och att samma term bör användas i de svenskspråkiga lagförslagen i stället för termen ”påbyggnadsundervisning”.

DETALJMOTIVERING

3. Lagen om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

Ikraftträdandebestämmelsen. Kulturutskottet föreslår vissa preciseringar i ikraftträdandebestämmelsen för att förtydliga regleringen och för att det tydligt ska framgå av ordalydelsen att övergångsbestämmelserna gäller finansieringen för 2026.

4. Lagen om ändring av 24 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

24 §. Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras. I propositionen föreslås det att 1 mom. får en ny 7 punkt, och därför behöver 6 punkten i samma moment ändras. Utskottet föreslår därför författningstekniska ändringar i paragrafen och ingressen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 103/2025 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 3 och 4 i proposition RP 103/2025 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 5 §, 9 § 3 och 4 mom., 20 g § 3 och 4 mom., 46 § 3 mom., 48 a § 3 mom. och 48 f § 1 mom.,

av dem 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1707/2009 och 163/2022, 9 §:n 3 mom. sådant det lyder i lag 1037/2008, 20 g § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 1090/2024, 46 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020, 48 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003 och 48 f § 1 mom. sådant det lyder i lag 127/2016, samt

fogas till lagen en ny 48 g § som följer:

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan för invandrare ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen. Ovannämnda undervisning ordnas för sådana elever med utländsk bakgrund som inte är födda i Finland.

Tilläggsundervisning~~**Påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen är avsedd för elever som övergår från förberedande undervisning till grundläggande utbildning och ännu inte har tillräckliga grundläggande språkkunskaper i undervisningsspråket.

Kommunen kan i den omfattning den beslutar ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9.

Kommunen beslutar om ordnande av grundläggande utbildning för vuxna.

Närmare bestämmelser om ordnandet av flexibel grundläggande utbildning samt om målen för den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen för invandrare och för **tilläggsundervisningen**~~**påbyggnadsundervisningen**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

I grunderna för läroplanen meddelar Utbildningsstyrelsen närmare föreskrifter om hänvisande till **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning och om bedömningen av kunskaperna i undervisningsspråket i anslutning till detta.

Betänkande KuUB 10/2025 rd

9 §

Undervisningens omfattning

Omfattningen av den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen motsvarar ett års lärokurs. TilläggsundervisningPåbyggnadsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen kan ordnas för högst ett år.

Närmare bestämmelser om undervisningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 g §

Bildande av undervisningsgrupper

I undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass samt i en smågrupp i förskoleundervisningen som en speciallärare undervisar på heltid får det finnas högst tio elever. Ovan nämnda maximistorlek får överskridas tillfälligt.

I undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass samt i en smågrupp i förskoleundervisningen som en speciallärare undervisar på heltid får det finnas högst åtta elever som deltar i undervisning enligt 20 i § 1 mom. eller högst åtta elever med tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen eller högst sex elever som deltar i undervisning enligt 20 i § 2 mom. i denna lag. Om undervisningen för elever som avses i detta moment ges i samma grupp eller tillsammans med elever som avses i 3 mom. i denna paragraf, bestäms maximistorleken på undervisningsgruppen enligt vilket slags stöd merparten av eleverna i gruppen får. Om undervisningen för en elev som avses i detta moment ges tillsammans med andra elever än sådana som avses i detta moment eller i 3 mom., får undervisningsgruppen omfatta högst 20 elever.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

Den grundläggande utbildningen för vuxna består, i enlighet med den studerandes behov av kunnande, av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunnande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighetsskede. Sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och påbyggnadsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen som avses i 5 § ordnas inte för en studerande vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att slutföra den grundläggande utbildningen har upphört. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där det fastställs i vilket skede studierna inleds, vilka kurser som ska genomgå och vad som i övrigt

Betänkande KuUB 10/2025 rd

hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska fullföljas samt andra faktorer som är av betydelse för uppnåendet av målen för utbildningen och som det meddelas närmare föreskrifter om i grunderna för läroplanen. Vid utarbetandet av den individuella studieplanen ska en tidigare individuell studieplan som utarbetats för den studerande beaktas, liksom hur den har förverkligats. Utgångsnivån bestäms vid behov i samarbete med andra myndigheter. Förverkligandet av planen ska följas och vid behov uppdateras.

8 a kap.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet

48 a §

Mål och grunder

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för och det centrala innehållet i den morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i denna lag.

48 f §

Avgifter

För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan det bestämmas en månadsavgift. Kommunen beslutar om storleken på månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Avgiften för 570 timmar får vara högst 148 euro och för 760 timmar högst 197 euro.

48 g §

Indexbindning av avgifter

Månadsavgifternas maximibelopp enligt 48 f § justeras i enlighet med förändringen i prisindexet för kommunal basservice.

I beräkningarna används prisindexet för kommunal basservice där indextalet för år 2000 är 100. Indexförändringen bildas av kvoten av indextalet för året före justeringsåret och indextalet för året två år tidigare än det året. Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste euro.

Justeringarna görs vartannat år. De indexjusterade beloppen träder i kraft den 1 augusti året efter justeringsåret.

Undervisnings- och kulturministeriet publicerar de indexjusterade beloppen i Finlands författningssamling i november månad under justeringsåret.

Betänkande KuUB 10/2025 rd

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 48 f § träder dock i kraft den 1 januari 2026 och 48 g § den 1 augusti 2027. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 5 § 1 mom. i denna lag har en i Finland född elev som har inlett förberedande undervisning före ikraftträdandet av denna lag rätt att slutföra det timantal för förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 11 § 6 och 7 mom., sådana de lyder i lag 1486/2016,
ändras 2 § 2 mom. 2 punkten, 5 § 3 punkten, 11 § 4 mom. och 48 a § 1 mom.,
sådana de lyder, 2 § 2 mom. 2 punkten och 11 § 4 mom. i lag 1486/2016, 5 § 3 punkten i lag 1092/2024 och 48 a § 1 mom. i lag 1049/2023, och
fogas till 29 §, sådan den lyder i lagarna 1486/2016, 1049/2023 och 1092/2024, ett nytt 8 mom. och till 48 a §, sådan den lyder i lagarna 1486/2016 och 1049/2023, ett nytt 8 mom. som följer:

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

2) sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § i lagen om grundläggande utbildning samt det tillägg som beviljas för sådan **tilläggsundervisning** ~~på byggnadsundervisning~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen som avses i den paragrafen,

Betänkande KuUB 10/2025 rd

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

3) för utbildning som handleder för examensutbildning och som ordnas av en anordnare av grundläggande utbildning, förskoleundervisning för femåriga elever som omfattas av tidigarelagd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, undervisning som ordnas utomlands, förskoleundervisning för sexåriga elever som grundar sig på tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen, undervisning enligt 20 i § 1 eller 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, skolhemsundervisning, grundläggande utbildning som ordnas vid en internatskola, förskoleundervisning under det första året av en tvåårig förskoleundervisning som omfattas av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning, flexibel grundläggande utbildning och inledandet av verksamhet som privat utbildningsanordnare på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet, för sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning på basis av antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet, för förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen på basis av antalet närvaromånader och det per närvaromånad bestämda priset per enhet och för tilläggsundervisning påbyggnadsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet,

11 §

Finansiering av förskoleundervisning och grundläggande utbildning

För de tilläggskostnader som föranleds av flexibel grundläggande utbildning beviljas kommunen, samkommunen eller en privat utbildningsanordnare, utöver vad som i lagen om statsandel för kommunal basservice föreskrivs om statsandelen för grundläggande utbildning, ett belopp som fås när det antal elever som deltar i den flexibla grundläggande utbildningen multipliceras med det per elev bestämda priset per enhet för den utbildningen. På motsvarande sätt beviljas för tilläggskostnader för tilläggsundervisning påbyggnadsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen ett belopp som fås när det antal elever som deltar i tilläggsundervisning påbyggnadsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen multipliceras med det per elev bestämda priset per enhet för den utbildningen.

Betänkande KuUB 10/2025 rd

29 §

Priserna per enhet för förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten priset per enhet för sådan **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen som avses i 2 § 2 mom. 2 punkten, dock så att priset per enhet är högst 40 procent av hemkommunsersättningens grunddel som finansministeriet beslutat om i enlighet med 35 § i lagen om statsandel för kommunal basservice.

48 a §

Prestationer inom den grundläggande utbildningen som används som grund för finansieringen

För enligt denna lag finansierad grundläggande utbildning och utbildning som handleder för examensutbildning och ordnas av en anordnare av grundläggande utbildning beräknas finansieringen för finansåret enligt elevantalet den 20 september det år som föregår finansåret, med undantag av finansieringen av den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, finansieringen av **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen, finansieringen av den grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning samt skolhemsförhöjningen för sådana studerande som deltar i utbildning som handleder för examensutbildning och är placerade i ett skolhem som har beviljats tillstånd enligt 7 § i den lagen.

Finansieringen för finansåret för **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen räknas utifrån antalet elever som börjat studera under det läsår enligt 23 § i lagen om grundläggande utbildning som slutar året före finansåret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 48 a § 1 och 8 mom. i denna lag, används vid beräkandet av det elevantal som ligger till grund för 2026 och 2027 års finansiering av **tilläggsundervisning**~~**påbyggnadsundervisning**~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen antalet elever i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen den 20 september året före finansåret.

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1092/2024) nya 2–4 mom. som följer:

Med avvikelse från vad som i 48 a § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs om beräkandet av ~~det~~ **relevantalet** ~~som ligger till grund för 2026 års finansiering av tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (1214/2020) och undervisning enligt 20 i § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998)~~ används som relevant till grund för 2026 års finansiering av tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (1214/2020) och undervisning enligt 20 i § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) antalet elever med förlängd läroplikt den 20 september året före finansåret.

Med avvikelse från vad som i 29 § 1 mom. föreskrivs om koefficienter för ~~2026 års finansiering av~~ tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och undervisning enligt 20 i § i lagen om grundläggande utbildning används som koefficienter för 2026 års finansiering de koefficienter som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 29 § 2 mom. får utbildningsanordnaren tilläggsfinansiering enligt den sistnämnda bestämmelsen också för de elever som vid avläggandet av den grundläggande utbildningens lärokurs och avslutandet av den grundläggande utbildningen omfattades av förlängd läroplikt enligt de bestämmelser som gällde när denna lag trädde i kraft.

I 2 och 3 mom. används som relevant och koefficient för 5- och 6-åriga elever med tidigarelagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen relevantantalet och koefficienten för förskoleundervisning för femåringar med förlängd läroplikt. Som relevant och koefficient för elever i årskurs 1–9 som studerar enligt 20 i § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning används relevantantalet och koefficienten för förlängd läroplikt för andra elever än elever med mycket svår utvecklingsstörning. Som relevant och koefficient för elever i årskurs 1–9 som studerar enligt 20 i § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning används relevantantalet och koefficienten för förlängd läroplikt för elever med mycket svår utvecklingsstörning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut
~~ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 24 § 1 mom. 6 punkten och fogas i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) till~~ 24 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1116/2021 och 1093/2024, en ny 7 punkt som följer:

24 §

Driftskostnader som ska beaktas vid justering av kostnadsfördelningen

Vid justering av kostnadsfördelningen enligt 23 § beaktas kommunernas, samkommunernas och de andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden enligt 1 § som ligger till grund för statsandel samt driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

- 6) ordnande av grundläggande utbildning i internat och i skolhem,
- 7) ordnande av tilläggsundervisning ~~påbyggnadsundervisning~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen enligt 5 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande KuUB 10/2025 rd

Helsingfors 20.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Maaret Castrén saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Ritva Elomaa saf
ersättare Marko Kilpi saml
ersättare Pia Sillanpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Maiju Tuominen.

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 1

Reservation 1

Motivering

I propositionen föreslås ändringar i lagen om grundläggande utbildning, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om statsandel för kommunal basservice.

Lagen om grundläggande utbildning föreslås bli kompletterad med bestämmelser om tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen. Bestämmelser om finansiering av den nya verksamheten fogas till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och att ett tekniskt omnämnande av den nya finansieringen fogas till lagen om statsandel för kommunal basservice. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreslås en ändring av ikraftträdandebestämmelsen.

Regeringen föreslår att maximiavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet höjs och binds till index. Samtidigt skär regeringen ner statsandelarna för morgon- och eftermiddagsverksamhet med 7 miljoner euro.

Avgränsning av tilläggsundervisningen för förberedande undervisning

I propositionen föreslås det att förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och tilläggsundervisning för förberedande undervisning för elever som har utländsk bakgrund och som är födda någon annanstans än i Finland. I nuläget har det varit möjligt att ordna förberedande undervisning för invandrare enligt lagen om grundläggande utbildning.

Enligt propositionen kan privata utbildningsanordnare ordna tilläggsundervisning för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen med stöd av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning. Om en privat utbildningsanordnare har tillstånd att ordna grundläggande utbildning, kan den således i fortsättningen vid behov ordna också tilläggsundervisning för förberedande undervisning med stöd av tillståndet. Det ska dock inte vara möjligt för universitetens övningsskolor att ordna förberedande undervisning och tillhörande tilläggsundervisning.

Enligt Statistikcentralen var cirka 10 procent av eleverna inom den förberedande undervisningen år 2023 födda i Finland, framgår det av propositionen. I fortsättningen ska elever födda i Finland inte ha rätt till förberedande undervisning.

Elever inom den förberedande undervisningen har i princip en svagare ställning och att begränsa undervisningen endast till dem som är födda någon annanstans än i Finland garanterar inte automatiskt att situationen blir bättre. Det kan antas att 10 procent av de personer med invandrarbakgrund som är födda i Finland även i fortsättningen behöver förberedande undervisning för att stärka kunskaperna i finska och trygga deras väg genom det finländska utbildningssystemet.

Den förberedande undervisning som i nuläget ordnas inom den grundläggande utbildningen pågår högst ett år. Genom propositionen blir det i fortsättningen möjligt att fortsätta med den förbe-

Betänkande KuUB 10/2025 rd

Reservation 1

redande undervisningen i form av tilläggsundervisning. Tilläggsundervisningen för den förberedande undervisningen ska efter bedömningen av elevernas situation och behov riktas till de elever som saknar läs- och skrivkunnighet, har en bristfällig skolhistoria eller har kommit till landet i högstadieåldern. Det centrala målet för den förberedande undervisningen och den nu föreslagna tilläggsundervisningen är att eleven lär sig det språk som undervisas och som gör det möjligt att studera och lära sig innehållet i den grundläggande utbildningen.

Centern anser det vara ytterst nödvändigt att förberedande undervisning ordnas i mer än ett år. För att tillgodose likabehandlingen av elever som bor i olika kommuner är det viktigt att det utarbetas nationella kriterier för förutsättningarna för tilläggsundervisning för den förberedande undervisningen. Det är nödvändigt att regelbundet bedöma om anslagen för tilläggsundervisningen är tillräckliga och att höja det nu föreslagna fasta anslaget, om antalet elever som behöver tilläggsundervisning ökar betydligt i fortsättningen.

Höjning av månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet

Regeringen föreslår att månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet höjs med 20 procent. Avgifterna är inte inkomstbundna till skillnad från avgifterna för småbarnspedagogik, men en kommun som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet ska enligt 48 f § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning avstå från att ta ut avgiften eller sänka avgiften om det finns skäl till det med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter.

Flera av dem som lämnat yttrande till utskottet har uttryckt sin oro över hur höjningen av avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet påverkar deltagandet i verksamheten särskilt i familjer med lägre inkomster. Det finns en risk för att barn som precis börjat skolan i fortsättningen tvingas vara länge ensamma hemma på eftermiddagarna. Det finns också en risk för att barn som inte har ett hem med trygga vuxna tvingas tillbringa ännu längre tid i otrygga förhållanden. När barnet är ensamt hemma på eftermiddagen är risken också att den meningsfulla verksamhet som eftermiddagsklubben tidigare erbjudit ersätts med ökad skärmtid.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet ordnas läsårsvis. En plats i morgon- och eftermiddagsverksamheten som ordnas vårterminen 2026 har sökts innan läsåret 2025–2026 inleddes. Månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet har i ansökningsskedet angetts för hela läsåret. Genom höjningarna av avgifterna eftersträvas besparingar i statsfinanserna, alltså minskar regeringen statsandelarna till kommunernas morgon- och eftermiddagsverksamhet till motsvarande belopp redan 2026. Kommunerna kan dock inte mitt under läsåret höja de månadsavgifter som tas ut för verksamheten. Således finns det inte förutsättningar att fullt ut kompensera nedskärningen av statsandelarna 2026.

När avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet höjs ökar skillnaderna mellan kommunerna. I en del kommuner kan regeringens nedskärning av statsandelarna kompenseras, men en del kommuner har inga förutsättningar för det på grund av den i genomsnitt lägre inkomstnivån för de familjer som anlitar servicen. Redan nu är variationen mellan kommunerna stor. Familjerna är i olika ställning beroende på hemkommun också när det gäller i vilken mån kommunen har tagit i bruk avgiftsbefrielser och -nedsättningar för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 1

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2—4 enligt betänkandet,

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**)
och*

*att riksdagen godkänner två uttalanden. (**Reservationens förslag till uttalanden**).*

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 5 §, 9 § 3 och 4 mom., 20 g § 3 och 4 mom., 46 § 3 mom. och 48 a § 3 mom. och 48 f § 1 mom.,

av dem 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1707/2009 och 163/2022, 9 §:n 3 mom. sådant det lyder i lag 1037/2008, 20 g § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 1090/2024, 46 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020 och 48 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003 och 48 f § 1 mom. sådant det lyder i lag 127/2016, samt

fogas till lagen en ny 48 g § som följer:

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan för invandrare ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och **tilläggsundervisning** ~~påbyggnadsundervisning~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen. ~~Ovannämnda undervisning ordnas för sådana elever med utländsk bakgrund som inte är födda i Finland.~~

(2—6 mom. som i KuUB)

9 §

(som i KuUB)

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 1

(som i KuUB) 20 g §

(som i KuUB) 46 §

8 a kap.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet

(som i KuUB) 48 a §

~~48 f §~~

~~Avgifter~~

~~För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan det bestämmas en månadsavgift. Kommunen beslutar om storleken på månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Avgiften för 570 timmar får vara högst 148 euro och för 760 timmar högst 197 euro.~~

(som i KuUB) 48 g §

(som i KuUB) Ikraftträdande

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp och bedömer vilka följderna blir när den förberedande undervisningen och tilläggsundervisningen begränsas för att endast tillhandahållas utlandsfödda och att statsrådet vid behov lämnar riksdagen en proposition om att slopa begränsningen.

2. Riksdagen förutsätter att statsrådet följer upp och utvärderar vilka konsekvenser höjningarna av klientavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet har för deltagandet i verksamheten och tillgodoseendet av lika rättigheter för barn bosatta i olika kommuner samt att statsrådet ger kommunerna anvisningar om efterskänkande och lättnader i klientavgifterna för att avgifterna inte ska bli ett hinder för deltagande i verksamheten.

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 1

Helsingfors 20.11.2025

Hanna Kosonen cent
Markku Siponen cent

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Förberedande undervisning till personer födda utomlands

Förberedande undervisning och tilläggsundervisning är viktiga i situationer där barnets språkliga färdigheter och övriga inlärningsfärdigheter måste stärkas. Tilläggsundervisningen, dvs. möjligheten att få förberedande undervisning i två år, är ett välkommet och behövligt förslag.

Den förberedande undervisningen och tilläggsundervisningen främjar barnets integration och välbefinnande och hjälper till att upptäcka olika inlärningsvårigheter i tid. Den gällande lagstiftningen förpliktar dock inte kommunerna att ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen.

Propositionen utesluter elever med invandrarbakgrund födda i Finland från förberedande undervisning. Detta är problematiskt, eftersom grunden för deltagande i undervisningen ska vara elevens individuella behov av stöd för inlärn timer av skolspråket och stärkande av andra skolfärdigheter. Om lärarna bedömer att barnet behöver förberedande undervisning, ska barnet ha rätt till detta oberoende av födelseort.

Omkring 10 procent av eleverna i förberedande undervisning är födda i Finland. Småbarnspedagogiken och en höjning av deltagarfrekvensen är bra metoder för att stödja språkinläringen för barn med invandrarbakgrund. Alla barn kommer dock av en eller annan orsak inte att delta i småbarnspedagogisk verksamhet, så också för dessa barn måste den förberedande undervisningen och tilläggsundervisningen säkerställas utan begränsningar.

Propositionen kränker barnets rätt till undervisning och försvagar jämlikheten. Den föreslagna avgränsningen medför inga betydande besparingar, men kan medföra extra kostnader senare. Dyrast blir det om barnet på grund av bristfälliga språkkunskaper inte får tillräckliga färdigheter för inlärtimer och inte blir integrerad i den övriga skolgemenskapen, eftersom det kan påverka hela den framtida utbildningsvägen och arbetslivet.

Höjning av maximavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet

Morgon- och eftermiddagsverksamheten är en viktig tjänst för barnfamiljer, eftersom små skolelever har korta skoldagar. Verksamheten gör det möjligt att kombinera familjeliv och arbete smidigare, förebygger ensamhet bland barnen och stöder en aktiv och fysiskt aktiv livsstil bland barnen. För många barn är morgon- och eftermiddagsverksamhet den enda möjligheten till fritidsaktiviteter.

I propositionen höjs maximavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet med cirka 23 procent. I propositionsmotiven konstateras det att även om lagstiftningen i vissa situationer förpliktar till efterskänkande av avgifter, kan det ändå uppstå situationer där höjningarna av avgifterna påverkar individens eller familjens beslut att överhuvudtaget söka sig till morgon- och ef-

Betänkande KuUB 10/2025 rd Reservation 2

termiddagsverksamhet. Detta kan gälla särskilt familjer med låga inkomster och familjer med många barn.

I propositionen medges att höjningen av avgifterna kan försvåra för vissa socioekonomiskt utsatta barn att delta i morgon- och eftermiddagsverksamheten trots att kommunen är skyldig att efterskänka eller sänka avgiften. Det bör också betonas att förfarandena för avgiftsbefrielse och avgiftslättnad varierar från kommun till kommun och att familjerna ofta inte känner till dem.

Höjningen av maximiavgifterna är inte hållbar, eftersom barnfamiljernas ekonomiska situation har försämrats på många andra sätt under regeringsperioden och barnens och familjernas välfärd differentieras. Nedskränkningarnas sammantagna konsekvenser för till exempel barns och ungas välbefinnande, utslagning och delaktighet måste följas upp. På grund av regeringens beslut faller 31 000 fler barn nu under fattigdomsgränsen. Fattigdomen bland förvärvsarbetande ökar också när inkomsterna inte räcker till för att leva och den sociala tryggheten skärs ned.

Det är i sig motiverat att koppla avgifterna till index, eftersom det säkerställer att de hålls på samma nivå som kostnaderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Vi påpekar dock att regeringen för närvarande har fryst index för flera FPA-förmåner, såsom arbetslöshetsersättning, stöd för vård av barn och allmänt bostadsbidrag. Denna ojämlikhet kan leda till att indexjusteringarna av avgifterna i verkligheten blir en avgiftshöjning för låginkomsttagare.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet för barn med olika bakgrund är viktig både med tanke på likabehandlingen av barnen och med tanke på familjernas välbefinnande. Regeringen har i sitt regeringsprogram lovat förbättra barnens kulturella grundläggande fri- och rättigheter och underlätta samordningen av arbete och familj. Regeringens proposition om en avsevärd höjning av avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamhet främjar inte dessa mål.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2—4 enligt betänkandet,

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**).*

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 2

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 5 §, 9 § 3 och 4 mom., 20 g § 3 och 4 mom., 46 § 3 mom., 48 a § 3 mom. ~~och 48 f § 1 mom.,~~
av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1090/2024, 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1707/2009 och 163/2022, 9 §:n 3 mom. sådant det lyder i lag 1037/2008, 20 g § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 1090/2024, 46 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1216/2020 och 48 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003 ~~och 48 f § 1 mom. sådant det lyder i lag 127/2016~~, samt
fogas till lagen en ny 48 g § som följer:

1 § (Ny)

Soveltamisala

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den förberedande ~~undervisningen som ordnas för invandrare~~ före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den. Bestämmelserna i 18 a §, 20 g 2 mom., 20 h och 20 i § i denna lag tillämpas inte på förskoleundervisning. (30.12.2024/1090)

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ~~för invandrare~~ ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och ~~tilläggsundervisning~~ ~~påbyggnadsundervisning~~ för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen. ~~Ovannämnda undervisning ordnas för sådana elever med utländsk bakgrund som inte är födda i Finland.~~

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 2

(2—4 mom. som i KuUB)

Närmare bestämmelser om ordnandet av flexibel grundläggande utbildning samt om målen för den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen ~~för invandrare~~ och för ~~til-~~
~~läggsundervisningen~~ ~~påbyggnadsundervisningen~~ för förberedande undervisning som ordnas inom
den grundläggande utbildningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

(6 mom. som i KuUB)

9 §

Omfattningen av den förberedande ~~undervisningen~~ ~~som ordnas för invandrare~~ före den grund-
läggande utbildningen motsvarar ett års lärokurs. ~~Tilläggsundervisning~~ ~~Påbyggnadsundervisning~~
för förberedande undervisning som ordnas inom den grundläggande utbildningen kan ordnas för
högst ett år.

(4 mom. som i KuUB)

20 g §

(som i KuUB)

46 §

(som i KuUB)

8 a kap.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet

48 a §

(kuten SiVM)

~~48 f §~~

~~Avgifter~~

~~För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan det bestämmas en månadsavgift. Kommunen
beslutar om storleken på månadsavgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Avgif-
ten för 570 timmar får vara högst 148 euro och för 760 timmar högst 197 euro.~~

48 g §

(som i KuUB)

Ikraftträdande

(som i KuUB)

Betänkande KuUB 10/2025 rd
Reservation 2

Helsingfors 20.11.2025

Pia Lohikoski vänst
Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Inka Hopsu gröna
Nasima Razmyar sd